

KRISTUS
KONUNGENS

KATOLSKA
FÖRSAMLING

Magasin vintern 2019/2020 - "Rex Gratiae"

Innehåll

Inbjudan till högtidlig mässa med kardinalen i Vasakyrkan	3
Kyrkoherden har ordet Sprickbildningar och studiesamordnare	4
Alexander Svensson SUK Väst:s nye ordförande	6
Församlingen får relikier Högtidlig mässa i Vasakyrkan	8
Jag vill höja till Gud min sång Vår organist om en älskad psalm	11
Helgonet som besegrade Rommel Eller vad hände vid El Alamein?	12
Att genom det synliga nå det osynliga bortom Fader Joakim om Millais	16
Suats mat -efter fastan blir det påsk och fest!	18
Infört i kyrkböckerna	20
Julens gudstjänster	22
Ordinarie gudstjänstordning	23

Kontakta oss

Hemsida

www.kristuskonungen.se

Pastorsexpeditionen

Parkgatan 14
411 38 Göteborg

Personal

Kanslist: Olga Urbanska
tel: 031 711 92 64
exp@kristuskonungen.se

Organist: Samuel Eriksson
tel: 0707 35 13 21
samuel.eriksson@kristuskonungen.se

Församlingsassistent: Birgitta Gelotte
tel: 0704 08 87 24
birgitta.gelotte@kristuskonungen.se

Präster och diakoner

Kyrkoherde: Tobias Unnerstål
tel: 031 711 92 64
kyrkoherde@kristuskonungen.se

Kaplan: Joakim Breding
fader.joakim@kristuskonungen.se

Kaplan: Håkan Jerrhage
tel: 0763 48 80 58

Sjukhuspräst: Jerzy Dudek
tel: 0702 01 58 15

Diakon: Tomislav Knezevic
tel: 0731 02 58 55

lördagen 23 november 16:00 firas
MISSA SOLEMNIS - LEVITHÖGMÄSSA
i Vasakyrkan, Göteborg

Levithögmässan är den fulla ceremoniella
formen av den traditionella katolska mässan

KARDINAL ARBORELIUS
DELTAR OCH
PREDIKAR

CORONA FRAMFÖR
RENÄSSANS-
MUSIK

Kristus
Konungens
Institut

KRISTUS KONUNGENS
katolska församling

S:ta Elisabets
Folkhögskola

CORONA

Kyrkoherden har ordet

Sprickbildningar och studiesamordnare ...

Mitt under arbetet med budgeten för nästa år får vi fatt i kyrkoherden, som beräkningar, äskanden, kalkyler och offerter till trots tar sig tid för ett litet samtal om tillståndet i församlingen. Vilket i det stora hela är gott, försäkrar fader Tobias, även om det finns många håll att stoppa i och mycket står på önskelistan. Ett exempel är en samordnare av studiecirkel – och så är förhoppningen att inom rimlig tid kunna slutföra renoveringen av kyrkans exteriör.

Denna har som bekant pågått en tid, men nu torde vi snart kunna se ljuset i slutet av tunneln, som det heter. Invändigt bör utbytet av de gamla elledningarna från 1938 vara färdigställt vid läsningen av detta, även om den omfattande processen varit behäftad med vissa förseningar och smärre intermezzon. Bland annat en brand i sakristians manöversystem när klockorna i tornet i ett måhända alltför tidigt skede skulle igångsättas.

Sprickbildningar måste åtgärdas

Och vad exteriören beträffar är vi nu framme vid de avslutande momenten, vilka dock är lika kostsamma som på sikt nödvändiga.

- Det finns sprickbildningar i muren både på Hedensidan och in mot gården, säger fader Tobias Unnerstål. Det är helt nödvändigt att detta åtgärdas och vi har begärt in offerter för att så småningom komma till skott. Dessutom behöver takpappen under plåten på taket bytas ut. I samband med det tar vi kanske tillfället i akt att byta ut kopparplåten mot vanlig plåt. Kopparplåt är nämligen stöldbegärligt – och så snart någon stjälar en bit är det mycket kostsamt

att återställa taket i dugligt skick.

Det finns med andra ord en hel del att tänka på medan budgetarbetet fortlöper. Kyrkoherden betonar dock att allt i överensstämmelse med påvens intentioner ska ta sikte på missionsarbetet och syfta till hur vi evangeliserar. Vilket ibland kan bli problematiskt.

- Vi växer ju fortfarande, säger fader Tobias. Det betyder att även ekonomin växer och då föreligger risk för institutionalisering. Med fler anställningar försvinner ofta delar av frivilligheten. Och det är inte alltid av godo.

Men arbetet rullar på, liksom församlings- och gudstjänstliv. Förvisso är vi trångbodda och inte allt går att genomföra. Det finns önskemål om mer regelbundna tideböner, vilket vi haft tidigare. Nu är det svårt att få plats. Kanhända går det att få in en söndagsvesper före 18-mässan. En grupp syriska katoliker med önskemål om tid för mässa har inte kunnat erbjudas sådan. Det är förstas nedslående. Men mycket annat är mer uppmuntrande och positivt.

Ekumenisk satsning på gatorna

- Absolut, slår kyrkoherden fast. Kateketerna är i full gång med undervisningen, från förskoleklassen upp till 7:an, och det har fungerat väldigt bra. Det är god tillväxt bland ministranterna, särskilt de yngre, och vid söndagens 9.30-mässa kan det ibland vara upp emot tio, tolv pojkar som ministrerar.

Ungdomarna i Kefas och SUK Väst har provat en del innovativa grepp när de tillsammans med fader Joakim gått ut och talat med människor på stan om Gud. Det är en ekumenisk satsning med flera andra församlingar i Göteborg inblandade. Och vi hoppas den fortsätter.

Det gör förvisso även trosundervisningen för vuxna, vilken samlat en allt större grupp blivande konvertiter i åldrar från 16 upp till 70 plus i ett brett spektra, alltifrån odöpta men andligt intresserade till aktivt kristna från andra samfund. Fader Tobias påpekar att han även önskar fortlöpande undervisning för vuxna katoliker och dessutom fler studiecirkel. Just nu finns egentligen bara en. Men en satsning på undervisning och studier skulle kräva någon form av aktiv studiesamordnare – vilket i allra högsta grad är en önskedröm.

- Det hade varit fantastiskt, menar kyrkoherden. Vi har verkligen behov av en sådan. Men hur det skulle se ut rent praktiskt vet jag inte.

Något att tänka på. Alla idéer och tips emottages med tacksamhet. I övrigt kan vi meddela att renoveringen av församlingshem och St Elisabets Folkhögskolas lokaliteter har blivit till belåtenhet för alla parter och fortsätter nästa sommar, att man är nöjda med överenskommelsen avseende de ekonomiska detaljerna i sammanhanget, att Kristus Konungens Vokalensemble firat femårsjubileum och att den nya, mycket spännande "elitkören" Corona Sanktae Elisabet under hösten börjat öva och gör sitt första offentliga framträdande i

samband med den stora högtidliga mässan i Vasakyrkan den 23 november, då kardinal Anders Arborelius ska överlämna relikerna från Pisa till vår församling. Diakon Björn Håkonsson, stiftets barnskyddsombud och biskopsdelegat för barnskyddsfrågor, har varit här och haft kurs för berörda församlingsmedarbetare angående beredskapsplanen mot sexuella övergrepp på minderåriga. Företaget Trädakuten, som handhar vården av våra träd, har försett trädet utanför kyrkporten med ljusslingor, som kommer att tändas i december. Barnen ha en del att se fram emot, bland annat är det tänkt att firandet av vår patrondag, Kristus Konungens söndag den 24 november, ska bli barnorienterat och kateketerna ser över hur firandet av St Nikolaus bäst utformas. Och så är det ju det här med växandet, förstås. Vi har i skrivande stund 6 555 registrerade församlingsmedlemmar. 1 242 av dessa är under 18 år. Men samtidigt blir vi allt äldre. För tolv år sedan var drygt 300 medlemmar i vår församling över 65 år. Idag hamnar den siffran på 913. Det är upplysningsvis en tredubbling.

- Det är ett växande antal äldre som inte för egen maskin kan ta sig till kyrkan, säger fader Tobias. En del får hjälp av familjen, grannar och färdtjänst. Och till dem som inte kan ta sig någonstans kommer prästen med kommunionen. Men antalet äldre blir större. Fler behöver hjälp. Och det måste vi titta närmare på inför framtiden.

text: Lars Brander
foto: Fader Zvonko Podvinski

SUK Väst:s nye ordförande Alexander Svensson - slår ett slag för småskaligheten

Ny ordförande för SUK Väst är sedan mars 2019 Alexander Svensson, 20. Många känner säkert igen honom som ministrant och det var just ministrerandet som blev vägen in till ett djupare engagemang i kyrkans arbete – och därmed också ungdomsarbetet.

Alexander är född i Göteborg och uppvuxen här, först på Hisingen och sedan i Örgryte. Han började Katolska skolan och gick den samma från förskoleklass till och med 9:an och grundskoleexamen. Sedan blev det studier vid Hvitfeldska, samhällsprogrammet med beteendeförändring, och efter studenten en termin psykologi, innan Alexander fann sig tillrätta i den akademiska världen och började läsa statsvetenskap.

Nya dimensioner

- Jag är inne på andra terminen och ska läsa i sex, säger Alexander till Magasinet. Sedan får vi se vad det blir av det hela.

Studier till trots är engagemanget i kyrkan starkt och har varit så ganska länge. I tioårsåldern började han ministrera och fann plötsligt att mässan som han gått till med familjen mest av tvång fick nya och berikande dimensioner.

- Det blev mycket roligare när jag fick engagera mig. Och jag fick kontakt med andra barn och ungdomar och med prästerna. Det öppnade upp.

Efterhand kom ungdomsträffarna och ungdomsarbetet in i bilden och i mars innevarande år valdes Alexander på förslag från valberedningen till ordförande för SUK Väst. Huruvida han hunnit bli varm i kläderna sedan dess är en fråga vi ställer lite försiktigt. Och Alexander svarar att det förvisso hänt en del saker under det

gångna halvåret.

-I första hand har vi organiserat större aktiviteter och event, som läger och resor. Vi hade till exempel resan till Kroatien i somras, den blev mycket bra. Och den 13 till 15 september arrangerade vi ett läger för barn. Det var relativt god uppslutning med ett tjugotal deltagande barn, sju ledare och en präst på plats.

Ungdomsläger i januari

I den nye ordförandes visioner inför framtiden är det emellertid inte bara de stora, kostsamma och mer tungrodda arrangemangen som beredes plats utan i lika hög grad och kanske ännu mer de mer småskaliga och lätthanterliga.

- Jag tror det är nödvändigt, säger Alexander, också för att vi inom SUK ska kunna ses och utträta saker mer än bara ett par gånger per termin. Jag skulle till exempel kunna tänka mig föreläsningar av olika slag, diskussionsgrupper och andra enklare sammankomster.

Närmast är det dock regionens nästa styrelsemöte som tornar upp sig och därefter årsmötet i mars kommande år. Däremellan, sannolikt i januari, arrangeras ett ungdomsläger. Alexander Svensson

understryker att det ävenså försiggår en hel del aktiviteter i de till SUK underställda lokalföreningarna, som till exempel flera missionsrelaterade sådana, GKU, Göteborgs Unga Katoliker, samt naturligtvis Kefas, som dock innehar en särställning då den från begynnelsen var direkt kopplad till församlingen och först på det senare kommit att sortera under GKU.

Ibland blir det snårigt. Det bekymrar dock inte Alexander, som menar att det övergripande ansvaret åtminstone i någon mån borde åligga SUK Väst och härifrån kan också de olika lokalföreningarna ansöka om ekonomiska bidrag. Hur som helst fortlöper arbetet. Och Alexander Svensson sitter vid rodret åtminstone fram till våren 2021.

Text: Lars Brander
Foto: Sebastian Svensson

Kristna böcker - Katolska Prylar

www.lillatherese.se

Välkommen till församlingens egen affär där du inför advent och jul hittar kalendrar, adventskalendrar, adventsljus, kristna julkort, julkrubbor, böcker, rosenkransar, krucifix, rökelse med tillbehör, medaljer, statyetter, pussel & leksaker, och mycket mer!

Vår nätbutik innehåller mycket, men långt ifrån allt, ur vårt stora sortiment av katolskt smått och gott. Vad du än vill ha så skickar vi varorna till dig - det enda du behöver är en email-adress!

Handlar du i vår butik, stöder du din församling - dessutom är butiken en viktig kontaktyta med de som är nyfikna på Kyrkan. Därför är vi mycket tacksamma för dina förböner och stöd på andra sätt.

Butiken ligger granne med kyrkan, med egen ingång mot Sten Sturegatan.

Öppettider:

Ons, tors, fre: 12-18

Lördagar: 10-14

Söndagar 10.30-16

LillaTherese.se: **Dygnet runt!**

Kontakta oss gärna på:

info@lillatherese.se

Välkommen!

Församlingen får relikier från Pisa

- överlämnas vid högtidlig mässa i Vasakyrkan

Bona. Chiara. Ranieri. Namnen på italienska Pisas tre stora helgon. Nu har Kristus Konungens Katolska Församling i Göteborg förärats förmånen att få ta emot relikier efter dessa. Relikerna överlämnas av vår kardinal, biskop Anders Arborelius, vid en högtidlig mässa i Vasakyrkan kl 16.00 den 23 oktober – och inramningen kommer att utgöras av högklassiga musikaliska insatser från såväl kör som orkester.

Initiativet togs av rektor emeritus Mario Ognissanti vid St Elisabets Folkhögskola. Han har sina rötter i Pisa och därmed också ett brett kontaktnät på ort och ställe. Samtidigt skapade omständigheterna nya möjligheter. Sedan höstterminen 2017 tillhandahåller nämligen folkhögskolan en kyrkomusikalisk kurs med eldsjälarna Samuel Eriksson och Ulf Samuelsson i ledningen. Den tvååriga utbildningen vänder sig till redan diplomerade kyrkomusiker och avsikten är, dels att höja den kyrkomusikaliska kvaliteten i stiftet, dels att föra ut det katolska musikaliska arvet till hela Kyrkosverige.

Den avgörande frågan

När det så beslutades att kursens första år skulle avslutas med seminarier och en tacksägelsekonsert i någon vänförsamling i utlandet sommaren 2018 föll valet på grund av Mario Ognissantis bakgrund och nämnda kontaktnät helt naturligt på just Pisa. Gensvaret var lika direkt som överväldigande. Santa Caterina d' Alessandras församling och fader Francesco Bachi, kyrkoherde och tillika rektor för Pisas prästseminarium, tog emot med öppna famnen. Den avslutande konserten i juni förra året blev

en så stor succé att en fortsättning omgående började planeras och Mario tog, uppmuntrad av MSGR Jorge de Salas, mod till sig och ställde den i sammanhanget faktiskt helt avgörande frågan: Skulle vi kunna få relikier av Pisas helgon att ta med hem?

Ärkebiskopen av Pisa Giovanni-Paolo Benotto gav efter moget övervägande sitt samtycke och organiseringen av ett högtidligt överlämnande tog därmed vid. Fader Francesco kom i september 2018 till Sverige och träffade då inte bara biskopen utan dessutom merparten av Sveriges katolska präster, som just då var samlade i huvudstaden. Det beslöts att biskop Anders sommaren 2019 skulle besöka Pisa för att vid en högtidlig mässa i stadens katedral den 30 juni emotta relikerna härrörande från Pisas skyddshelgon Ranieri (1115-1160) samt Bona av Pisa (1156-1207) och Beata Chiara Gambacorti (1362-1420). En tacksägelsekonsert med medverkan av folkhögskolans kör skulle hållas samma kväll.

Mässa i Vasakyrkan

Allt detta skedde mycket riktigt sistlidna sommar. Söndagen den 30 juni celebrerade biskop Anders en högtidlig mässa i Pisas katedral, kören från folkhögskolans musikerutbildning sjöng tillsammans med domkyrkokören och vid avslutningen överlämnade Pisas ärkebiskop

Pisas fantastiska katedral

symboliskt relikerna till kardinalen, som härmed fick uppdraget att föra dem till Sverige. Sedan kören på kvällen tillsammans med domkyrkokören Capella Musicale della Cattedrale di Pisa och Orchestra da Camera Luigi Boccherini från Lucca samt solisterna Maria Sjökvist, Tomasz Siegrist, Jennifer Schittino och Alessandro Carmignani framfört Mozarts Kröningsmessa i St Caterinakyrkan avreste så småningom kardinalen med relikerna – och nu ska dessa överlämnas till Kristi Konungens Församling vid en högtidlig mässa i Vasakyrkan i Göteborg.

Denna firas enligt planerna kl 16.00 lördagen den 23 november 2019 och kom i tid för det lär bli mycket folk och inte enbart från vår egen församling. Intresset är nämligen av förklarliga skäl mycket stort. Kardinalen är förstas på plats med relikerna efter St Ranieri, St Bona samt St Beata Chiara, vilka som ett tecken på förbrödningen mellan de katolska församlingarna i Göteborg och Pisa ska överlämnas till Kristi Konungens Församling. Förhoppningsvis är även Fader Francesco där, folkhögskolans nya elitkör Corona St Elisabet framträder för allra första gången och en renässansorkester spelar på tidstypiska instrument. Den högtidliga mässan utgör för övrigt även avslutningen och finalen på folkhögskolans kulturdagar, vars detaljer presenteras på annan plats i Magasinet.

Helgonens historia

Trenne italienska helgon vars relikerna på inte helt uppenbara vägar hamnar i Kristi Konungens kyrka i Göteborg tarvar kanske en lite närmare presentation. Så håll till godo.

Den heliga Bona var född i Pisa 1156 och hade redan från spädd ålder visioner och syner. Vid ett tillfälle fick hon i en kyrka se Jesus, jungfru Maria och tre helgon, av vilka en var aposteln Jakob. Hon skrämdes av det starka ljuset kring dessa gestalter och sprang sin väg,

men Jakob hann ifatt henne och ledde henne tillbaka till Jesus. Från den dagen och under hela sitt liv kom hon därför att känna en speciell dragning till just

denne apostel, pilgrimernas och resenärernas skyddspatron, och Bona skulle själv komma att tillbringa mycket av sitt liv på resor och vallfärder. Redan som barn fastade hon regelbundet och levde tre dagar i veckan på endast bröd och vatten. Fjorton år gammal företog hon sin första resa till Det heliga landet, där hennes far stred som korsriddare. Under hemfärden tillfångatogs hon av muslimska pirater, sårades och satt fångslad, men befriades av landsmän. Kort herefter gav hon sig av på en ny pilgrimsfärd, denna gång till Santiago de Compostela, dit aposteln Jakobs kropp mirakulöst förts sedan han 44 e.Kr. lidit martyrdöden och där

kulten kring honom som helgon vårdades. Hon utsågs av nybildade Santiagoorden, då kallad Riddarna av Sankt Jakob av Svärdet, till officiell vägvisare för

pilgrimerna som strömmade till på vandringslederna och genomförde själv den prövande färden hela tio gånger, vid sista tillfället svårt sjuk. Hon dog i Pisa i rummet hon länge haft i närheten av kyrkan San Martino, där hon också fick den sista vilan och hennes relikerna har bevarats. Hon helgonförklarades 1962 av påven Johannes XXIII och är skyddspatron för resenärer, kurirer, guider, pilgrimer, flygvärdinnor samt för staden Pisa.

Familjen ville hindra

St Chiara föddes i Florens 1362 i den mycket välbärgade och inflytelserika adelsfamiljen Gambacorti. Hennes dopnamn var för övrigt det nordiskt klingande Tora, som dock här är en förkortning av Vittoria eller möjligen Teodora. Endast tolv år gammal blev hon av fadern, den stenrike Piero vilken ville få till stånd en allians med familjen Ghibelline, bortgift med Simone Massa från just sagda familj. Men äktenskapet blev kort. Efter bara tre år dog

Den heliga Bona

Giovanni Lorenzetti Fusari, 2003

Den saliga Chiara

Allegrani Ranieri

maken och Chiara blev änka. Samma år, 1377, mötte hon i Pisa Katerina av Siena. Detta blivande helgon övertygar henne om att hon ska bli nunna och träda in i dominikanerordern. Så skedde. Tora tog sig ett nytt namn och blev syster Chiara, men familjen med fadern i spetsen gjorde allt för att hindra henne, förde bort henne från klostret med våld och lät till och med under en kortare period, från den 29 juni 1378 till den 30 november samma år, hålla henne fångslad. Det hjälpte föga. Nyss utsläppt avlade Chiara i början av december sina löften vid dominikanerklostret Santa Croce in Fossabanda och familjen hade definitivt förlorat dragkampen.

Vid denna tid hade påven Gregorius XI återvänt från Avignon till Rom och under färden dit hade han i Livorno mottagits och hyllats av Piero Gambacorti, vilken för att fira händelsen omgående beordrat byggandet av ett nytt kloster i Pisa. Efter fyra år flyttar Chiara den 29 augusti 1382 tillsammans med fyra andra systrar in i det nya Chiesa di San Domenico och här förblir hon. Men det är oroliga tider, maktkampen står mellan olika adelsfamiljer och i striderna dör både Chiaras far Piero och hennes båda bröder Benedetto och Lorenzo. Några år senare knacker hustrun och dottern till mannen ansvarig för familjemedlemmarnas död på porten. Chiara förlåter dem och välkomnar dem till klostret. Här dog hon den 17 april 1420. Hon helgonförklarades av påven Pius VIII 1830.

Världslig som ung

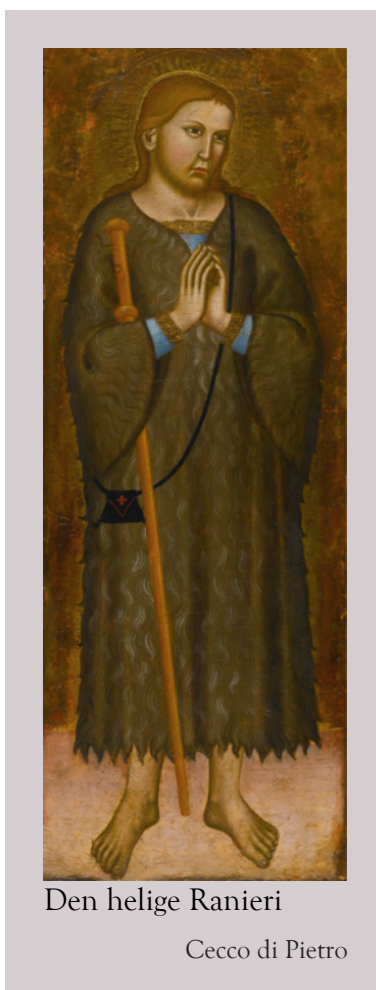
Ranieri, slutligen, är Pisas skyddspatron och den ojämförligt störste av dessa tre relikrelaterade heliga. Hans bakgrund är emellertid inte helt klar och stundtals mycket diffus. Likaså namnet, som kan stavas och uttalas lite hur som helst. Rainerius. Ranieri. Raynerius. Raniero. Till och med Ragnar kan duga. Men vi håller oss till Ranieri, som var född 1115, möjligen ett eller ett par år senare, och son till köpmannen och redaren Gandulfo Scaccheri och dennes hustru Mingarda Buzzaccherini. Vissa biografier understryker hans världslighet i unga år. Ranieri kuskade mest för nöjes skull runt som musiker

och tog dagen som den kom. Men så mötte han hemma i Pisa munken Alberto från Korsika, som en gång varit en herreman men efter sin omvändelse blivit munk, gått i kloster och nu levde för att hjälpa de fattiga. Ranieri tog stort intryck av denne och bestämde sig för att bli kristen.

Nu var han målmedveten och siktet var ställt på Det Heliga landet. Men det kostade pengar. Ranieri blev köpman, besökte många hamnar, gjorde goda affärer och blev förmögen på kuppen. Väl på plats i Det Heliga landet fick han genom en vision emellertid insikten att rikedomerna hindrade honom från att ge sig själv helt och hållet till Gud. Då gav han bort allt han ägde och blev tiggare. Han stannade i Det Heliga landet i sju år och var så hängiven i sitt böneliv att Gud allt emellanåt fick påminna honom om att han måste äta.

1153 är han tillbaka i Pisa och klostret St Andrea. Ranieri blir snart berömd som predikant och undergörare, han driver ut demoner och han utför mirakel med sådan övertygelse att han blir betraktad som ett helgon redan under sin livstid. Vid sin död 1160 bärs han i triumf genom Pisas gator till viloplatsen i det som senare skulle bli Piazza dei Miracoli med bland annat katedralen och det lutande tornet.

Det slutar förvisso inte där. Påven Alexander III helgonförklarade honom. Prästen Benincasa skrev hans biografi, i vilken han liknades vid Guds Son i sitt liv präglad av strikt "imatio Christi", och inordnade honom i kretsen av "ett kungligt prästerskap i Kristus". Antonio Veneziano fullbordade i slutet av 1300-talet de stora Ranieri-freskerna som Andrea de Firenze ett par decennier tidigare påbörjat i Campo Santo i Pisa men aldrig hunnit avsluta före sitt fränfalle. Helgonkulten höll med andra ord i sig och spred sig över hela Medelhavsområdet när Pisas inflytande växte. 1632 utnämndes St Ranieri till Pisas skyddspatron och drygt ett halvsekel senare flyttades hans ben till altaret i katedralen. Men nu kommer alltså relikerna också efter den store Ranieri vår församling i Göteborg till del, vilket är till glädje och välsignelse för hela stiftet och alla Sveriges katoliker. Vi tar tacksamt emot den dyrbara gåvan – och banden med Pisa blir allt starkare.

Den helige Ranieri

Cecco di Pietro

av aldrig hunnit avsluta före sitt fränfalle. Helgonkulten höll med andra ord i sig och spred sig över hela Medelhavsområdet när Pisas inflytande växte. 1632 utnämndes St Ranieri till Pisas skyddspatron och drygt ett halvsekel senare flyttades hans ben till altaret i katedralen. Men nu kommer alltså relikerna också efter den store Ranieri vår församling i Göteborg till del, vilket är till glädje och välsignelse för hela stiftet och alla Sveriges katoliker. Vi tar tacksamt emot den dyrbara gåvan – och banden med Pisa blir allt starkare.

Av: Lars Brander

Jag höja vill till Gud min sång

- vår organist Samuel om en särskilt älskad psalm

Det finns två sångslag som särskilt lyfts fram av Kyrkan - den gregorianska sången samt vokalpolyfonin. Vid sidan av dessa två har psalmsången länge haft en alldeles särskild plats, i vår egen svenska tradition. Den kyrkomusikaliska skatten är verkligen oskattbar.

Vad gregoriansk sång är har säkert de flesta ett hum om. Med vokalpolyfoni menas den typ av flerstämmig sång som växte fram under 14-, 15- och 1600-talen i Frankrike och Benelux, utvecklades i Rom och sedan spreds över kontinenten. Stilen härstammar från Frankrike och nuvarande Belgien och Holland, den kom till Rom, utvecklades och spreds sedan över kontinenten. Här idag vill jag dock skriva om gregorianikens och vokalpolyfonins nordiska lillasyskon: psalmsången.

När jag skriver dessa rader har vi just firat Alla helgons dag och Alla själars dag, två underbart hoppfulla högtider. Psalmerna som handlar om det himmelska hoppet har alltid berört mig särskilt mycket. Jag kan minnas hur jag som mycket ung vid Alla helgons dag längtade efter att få sjunga *I himmelen, i himmelen...* (nr 376 i Cecilia) När organisten i den fjärde versen tonande ner orgelackompanjemanget och vi sjöng

*I himmelen, i himmelen man inga tårar ser.
Ej döden ej förgängelsen där skola härja mer.*

Ja, då kom tårarna!

Ofta, ofta - framförallt innan jag hamnade i positionen att det är jag som skall bestämma vilka psalmer som skulle sjungas - verkade det nästan som om psalmen var vald för just mig, det stämde så bra. Jag fick sjunga de tröstande ord som just jag behövde just då. Som vi kanske kan uppleva ibland när vi läser psaltaren - vi tycker att psalmisten uttrycker precis det vi själva kämpar med, bär på eller känner. Den helige Andes verk.

När jag var 11 år dog min farfar plötsligt och oväntat. Farmor berättade vad de hade sjungit tillsammans vid sin morgonbön några timmar innan. Några strofer ur den psalm som farmor och farfar sjöng förstärkte min förtröstan på Herrens godhet och omsorg. För farfar

blev det säkert en nådefull förberedelse, för oss anhöriga blev det både en tröst och påminnelse om att vår tid står i Herrens händer, om att alltid vara beredda på att Herren kallar oss hem. När sedan min pappa lika plötsligt dog tjugo år senare fanns det på samma sätt ett flertal liknande tecken. Så här sjöng min farfar den dag då han senare lämnade oss:

*Jag höja vill till Gud min sång ännu en gång
ur dessa jordens dalar.*

*Min Herre Kristus hämtar mig snart hem till
sig i himlens höga salar.*

*Snart skall min frihets timme slå: mitt huvud
då jag lyfter upp i glädje.*

*Med skaran som för tronen står mitt hem jag
får och skall min krona bära.*

*Halleluja! Jag sjunger glad min Herres pris i
paradis. Hans namn ske lov och ära!*

av: Samuel Eriksson

Helgonet som besegrade Rommel

- eller vad hände vid El Alamein?

Slaget vid El Alamein hösten 1942 känner de flesta till. Det var här i den nordafrikanska ökenhettan som krigslyckan vände för Hitler och krossandet av hans nazistiska tusenårsrike inleddes. Segeräran tillskrivs som regel general Bernard Law Montgomery, vilken efter hårda och utdragna strider kunde jaga ökenräven Erwin Rommel och hans styrkor på flykt. Man kanhända fick han lika handgriplig som oväntad hjälp. Många är nämligen övertygade om att det i själva verket var St Mena som ingrep – och genom sin blotta uppenbarelse skrämde tyskarna till att retirera.

Till råga på allt skedde denna reträtt tvärt emot Hitlers uttryckliga order och händelseförloppet i ett större sammanhang fick även Rommel att ändra uppfattning om diktatorn och i tysthet om inte ansluta sig till så åtminstone fatta vissa sympatier för motståndarsidan. För att rädda sin familj valde han senare att avsluta sitt liv med en cyanidkapsel. Så om det nu verkligen var Mena som uppenbarade sig mitt i krigslarmet därute i öknen fick hans ingripande världspolitiska konsekvenser – och det är inte underligt att han bland många är ett så älskat helgon.

Tog värvning i armén

Mena föddes år 285 i Nikiou i närheten av det antika Memphis, 20 kilometer söder om Giza, sedan hans rätt ålderstigna och tidigare ofruktsamma moder Euphemia i tårar framför Den heliga jungfruns bild bett Gud om en välsignad son. Maria svarade med ett "amen" och när tiden var inne födde Euphemia mycket riktigt en son, som hon gav namnet Mena, refererande till detta sällsamt kraftfulla "amen" – fast på grekiska blev det Minas, på arabiska Mina och för att krångla till det hela

ytterligare är han enligt viss tradition identisk med Kristusbäraren St Christopher.

För ordningens skull håller vi oss här till kopternas helige Mena, undergörare och helgon. Hans familj var kristen och fadern Eudoxios hade en hög befattning inom administrationen för provinsen Egypten i det romerska imperiet. Denne dog dock relativt tidigt och Mena tog femton år gammal värvning i den romerska armén, där han som en följd av faderns berömvärda insatser fick en kanske oförtjänt hög befattning. Ändå stannade han inte mer än tre år. Efter att ha tjänstgjort i bland annat provinsen Frygien och i vad som idag är Algeriet tog han farväl av armén för att ge sitt liv åt Kristus. Mena, sägs det, vandrade rakt ut i öknen för att leva fem hela år som eremit. Efter denna tid fick han i en syn se änglar kröna martyrerna med ärofulla kronor. Medan han begrundade denna syn bröt en stark röst in och förkunnade: "Välsignad är du, Mena,

ty du har varit ämnad för hängivenhet inför Herren och gudfruktighet ända sedan barndomen. Du skall få ta emot tre odödliga kronor. En för din avhållsamhet. En för den asketism. Och en för ditt martyrskap.”

Kamel gjorde halt för graven

Det senare kan tyckas vara avskräckande, men inte för Mena. Tvärtom. Vål, förtrogen med de förföljelser av kristna som pågick över hela det romerska riket skyndade han sig till befälhavaren i trakten och bekände högt och öppet sin kristna tro, vilket fick sagde man att omgående förkunna en dödsdom över honom. Soldaterna som verkställde domen satte även eld på kvarlevorna, men sedan de brunnit i tre dygn utan att den döda kroppen tillfogats ytterligare skada gav de upp och lämnade över den till Menas sörjande syster.

Systemen fick med sig kroppen upp på ett skepp med destinationen Alexandria, där den sedermera blev placerad i en kyrka. Men färden var inte slut för den sakens skull.

Athanasius den store (298-373), biskop av

Alexandria, kyrkofader och kyrkolärare och så småningom helgon han med, samme man som vid konciliet i Nicea 325 så idogt bekämpade arianismen, fick av en ängel veta att han skulle spänna fast Menas kropp på en kamel och bege sig ut i ödemarken. Han gjorde så och i höjd med den av bräckt vatten bestående Marioutsjön, inte alltför långt utanför staden Alexandria, gjorde kamelen halt och vägrade gå längre. Athanasius såg det som ett tecken från Gud och begravde Menas kropp i en kista av silver just här. Om den blev kvar? Nej, då.

Nordafrikanska berber gjorde nämligen uppror och för

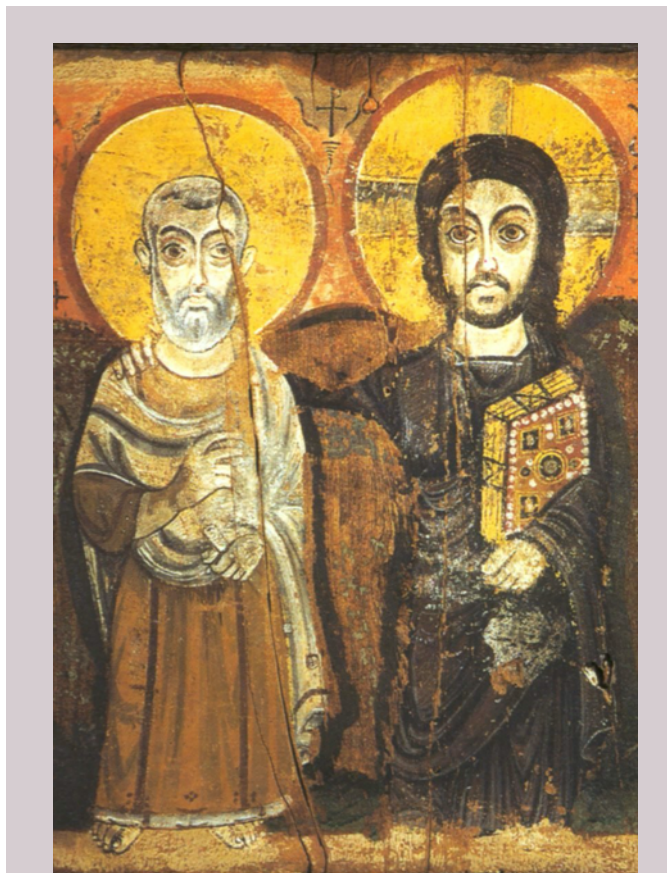
att besegra dem tog sig den romerska guvernören för att gräva upp Mena och föra honom med sig. Det slog väl ut. Menas välsignelse vilade över de romerska styrkorna, som kunde besegra berberna och i triumf återvända hem. Guvernören avsåg att ta med Mena till Alexandria, men när man passerade platsen där graven

funnits gick kamelen som bar silverkistan med kroppen inuti ned på knä och vägrade fortsätta. Man provade en andra kamel och en tredje, men båda gjorde egendomligt nog likadant och guvernören insåg att Gud gett honom ett svårligen misstolkningsbart tecken. Han placerade kistan i en större kista av trä, specialbehandlat för att motstå förruttnelsen, och sänkte ned hela härligheten under jord.

Mirakulösa tillfrisknanden

Sedan glömdes alltsammans bort. Platsen för graven återupptäcktes först ett antal år senare och då genom ett djurs beteende. En herde vallade nämligen sina får just där och när ett sjukt lamm trillade ihop på marken tillfrisknade det mirakulöst

och reste sig igen. Historien upprepade sig flera gånger och spreds över bygden. Många sjuka kom dit, lade sig ned och blev friska. Ett etiopiskt synaxarie, det vill säga sammanställning av berättelser om trons vittnen, beskriver hur Konstantin den store, romersk regent mellan 306 och 337, sänder dit sin sjuka dotter och hur hon inte bara tillfrisknar utan också finner silverkistan med Menas kropp och låter bygga en kyrka på platsen. En annan tradition gör dock gällande att det inte var Konstantin den store utan Zeno Isauriern, östromersk kejsare 474-475 samt 476-491, som sände sin leprasjuka dotter vilken en natt fick besök av St Mena själv. Han berättade för henne att det verkligen var just han som

Den helige Mena till vänster, Kristus till höger - en berömd bild som kommit att bli känd som "vänskapsikonen", säkerligen igenkänd av alla som varit i Taize. Hur den helige Menas bild hamnade där är en helt egen historia.

fanns begravd här och följande morgon var flickan frisk. Zeno gav order om att kistan skulle grävas fram och byggde sedan en kyrka på platsen.

Hur som helst, St Mena blev mäktigt populär och kring kyrkan, belägen 50 kilometer sydväst om Alexandria, växte en hel stad upp. Abu Mena blev en vallfartsort, den största i Egypten, med kloster och kult kring St Mena.

Pilgrimer kom från hela den kristna världen för att bli botade och ännu idag hittar arkeologerna St Mena-lerflaskor, en gång innehållande helig olja eller heligt vatten, på olika platser runt om i Medelhavsområdet. Under den östromerske kejsaren Arcadius regeringstid på 400-talet påtalade den lokale ärkebiskopen att kyrkan var på tok för liten då pilgrimerna bara blev fler och fler och den byggdes ut i tre etapper, men hade ändå svårt att rymma alla som med St Menas förböner ville bli botade från allehanda krämpor.

Slaget vid El Alamein

Mena är även på grund av sin bakgrund soldaternas speciella helgon. Och hur var det egentligen med El Alamein, vad var det som hände där? Erwin Rommel hade sedan han snabbt stigit i graderna under krigets inledningsskede tilldelats befälet över Tyska Afrikakåren. Den 6 februari 1941 fick han order att hjälpa de retirerande italienska trupperna i Libyen. Rommel, "Ökenräven" kallad av både beundrare och motståndare, började med inledningsvis stor framgång driva tillbaka de brittiska styrkorna. Dessa hade under

general Richard O'Connors ledning avancerat praktiskt taget utan motstånd och tagit mer än 130

000 italienska krigsfångar. Nu vändes krigslyckan, delvis beroende på att Storbritannien tvingades avsätta trupper till striderna i Grekland men framför allt genom Rommels strategiska insatser och militära geni. Det tog honom knappt en och en halv vecka att återerövra det territorium som britterna behövt närmare tre månader för att lägga under sig. Krigsledningen i Tyskland jublade och Goebbels höjde stämningen med den ena knastrande journalfilmen efter

den andra om den hjältemodige Ökenräven. Men under sommaren förändrades läget på nytt. Afrikakåren led brist på både material och manskap. Krigslyckan hade nämligen börjat vända också i Europa. Afrika var inte längre lika intressant för Hitler. Rommels kampanj i den heta öknen offerades. I juni 1942 tog britterna Tobruk. Ochs så kom man då till El Alamein.

Det hade skrällt till redan i juni 1942. Då hade Panzerarmee Afrika under befäl av fälrmarskalk Rommel och British Eight Army innefattande styrkor

från Storbritannien, Indien, Australien, Sydafrika och Nya Zeeland under befäl av general Claude Auchinleck drabbat samman å sagda plats så det stor härliga till och axelmakternas framryckning in i Egypten hade stoppats upp. Men tyskarna var ändå farligt nära Alexandria och hotade Suezkanalen. Man måste komma till ett avgörande - och det

bäddade för det andra stora slaget vid El Alamine, det som allas vår St Mena törhända var med och avgjorde.

Den helige Menas kloster idag, i närheten av den ursprungliga vallfartsorten Abu Mena.

bild: Wikimedia commons

Rommel, "ökenräven", med några av sina officerare.

bild: Bundesarchiv

Helgonet i spetsen för kamelkaravan

För hör här: Den 23 oktober 1942 stod fältmarskalk Bernard Montgomery med Åttonde armén åter mot de tyska och italienska styrkorna vid El Alamein. Det som stod på spel var det brittiska mandatet Palestina,

kontrollen över Suezkanalen och bortom densamma kontrollen över Indien. De allierade hade valt platsen dels för att de ansåg den möjlig att försvara men också för att 1st Brigade of Free Greeks hade Abu Mena i ryggen – och det betydde något alldeles speciellt för dem.

Valplatsen badade i månsken när de allierade klockn tio på kvällen inledde såväl bombningar som beskjutning av den numerärt överlägsna fiendelinjen. Ett par timmar senare, när klockan närmade sig midnatt, kunde man i detta mån ljus iakttä hur en gammal romersk kavallerist i spetsen för en hel karavan kameler dök upp från ruinerna efter St Menas kyrka. Särskilt grekerna, som sett ikonmålningarna av Mena i Heraklion och hundratals andra grekiska kyrkor, visste precis vem det var. Helgonet red genom de allierades linjer och fortsatte rakt in i fiendeleden, där hans uppenbarelse fick en sådan demoraliserande effekt på de uppskrämda tyskarna att den kom att bidra till segern.

Den historiska autenticiteten kan naturligtvis

ifrågasättas. Men vi kan nämna att en rapport om händelsen fanns i Egyptian Gazette den 10 november 1942. Då var slaget vid El Alamein sedan en knapp vecka tillbaka vunnet och tyskarna befann sig på reträtt. Ett år senare, på St Menas festdag den 11 november,

Fältmarskalk Bernard Montgomery, 1942.

bild: Wikimedia commons

redogjorde patriark Christophoros av Alexandria mycket ingående för det märkliga som tilldragit sig under slaget. Och Dr Naguib Pasha Mahfouz, medicine professor vid Qasr Al-Ayni i Kairo och Montgomerys livläkare i fält, vittnade vid upprepade tillfällen om hur fältmarskalken i en dröm natten innan slaget inleddes hade mött en man som presenterade sig som Mena – och som drev

fienden på flykten.

Så undra på att han är populär, kopternas älskade St Mena. Och självaste Winston Churchill skänkte honom måhända en varm tanke när han efter slaget och den strålände segern kunde konstatera:

- Detta är inte slutet. Det är inte ens början på slutet. Men det är kanske slutet på början.

Flera år senare tillade han;

- Före Alamein hade vi ingen seger. Efter Alamein hade vi inga fler förluster.

Av: Lars Brander

Helgonets deltagande i striden vid Alamein, skildrat i en fresk i Megisti Lávrá-klostret på Athos

Att genom det synliga nå det osynliga bortom

En fredag i Stockholm möttes oväntat två världar för mig. Jag promenerade genom staden och lyssnade på Signum-poddens avsnitt om St. John Henry Newman då jag fick syn på en annons om en utställning på Waldemarsudde. Man visade målningar av Edvard Burne-Jones, en av de pre-rafaelitiska konstnärerna, och det råkar vara så att Burne-Jones rörde sig i samma kretsar som helgonet. Jag avvek givetvis från mina planer för att låta mig invigas i en bildvärld som troligen även var St. John Henry Newmans.

Ut ur upplysningstidens andliga mörker och industrialiseringens kyliga effektivitets- och nyttotänkande trädde det fram en grupp konstnärer och poeter, bland vilka några av olika skäl intresserade sig för teologi och katolska motiv. De älskade visserligen sagor, berättelser och myter men

brydde sig ändå mest om verkligheten.

Präglade av John Ruskins tankar studerade pre-rafaeliterna noga varje detalj i naturen som de ville föra in i sina bilder. John Everett Millais "Ofelia" ger ett exempel på detta.

"Ofelia" av Millais

Ett motiv hämtat från Shakespeares "Hamlet" förenas med en detaljerad studie av blommor och växter. Den stackars modellen som skulle gestalta Ofelia liggandes död i en damm blev så förkyld av det långa badet att Millais fick stå för läkar-

kostnaderna efteråt! Så viktigt var det för honom att med färg och form få till Ofelias tragiska vila i vattnet!

Samma inställning till verkligheten kan man ana i det porträtt som Millais senare gjorde av St. John Henry Newman.

Vi i församlingen i Göteborg bad novenan inför detta porträtt i kyrkan som en förberedelse inför helgonförklaringen. S:t John träder fram distinkt och i stark röd färg ur mörkret liksom Ofelia ur vattnet. Ingenting av konstnären framträder i porträttet, endast verkligheten: John själv, omsorgsfullt studerad. Helgonets välkänt fina sätt och djupa skildras. Han sitter där nästan tyngd av sin kardinalsskrud men med en blick som strävar "bortom" eller kanske "inåt" mot den

osynliga värld som han sedan tonåren så bestämt trodde på. Denna osynliga värld skall, enligt honom, framträda klart då vår vackra men förgängliga värld tonat ut och försvunnit. Kanske är det just genom att, liksom pre-rafaeliterna, studera det synliga så omsorgsfullt som möjligt som vi når det osynliga bortom? Den inställningen har många andra konstnärer haft i andra tider och miljöer än 1800-talets England. Låt oss därför betrakta porträttet av helgonet noga och med öppna

ögon för det osynliga som bilden kanske kan

kommunicera till oss.

Helgonets särskilda ljus kanske framträder?

Kanske hans ädla dygder?

Kanske får vi då på hans

förbön själva upp ögonen för det han såg? Kanske

kan vi vinna någonting av

hans milda blick på sin

nästa och skarpa blick

som sökte sanningen i allt han läste och studerade?

Jag lämnade muséet och

återvände ut i ett

Stockholm i höströda

färger för att promenera

vidare och lyssna färdigt

på podden som blev

betydligt mer visuell då

jag och helgonet plötsligt

delade bildvärld.

"John Henry Newman" av Millais

Av: Fader Joakim Breding

Suats goda julmat

- ett knippe härliga recept!

Nu så kommer julen, nu är julen här. Ja, inte riktigt än, men snart nog så. Och Suat Akyol, som väl de flesta vet vid det här laget husmor, kökschef och matansvarig på S:ta Elisabets Folkhögskola, gör sig redo för att fira, något som naturligtvis inbegriper en hel del matförberedelser. Suat lagar enligt syriansk tradition – och här bjuder hon på en del tips och recept.

Suat tillhör den syrianska kristna traditionen, som inför påskhögtiden inte enbart nöjer sig med den ortodoxa fastan om 50 dagar utan gärna också lägger på den oerhört krävande Ninevefastan enligt vilken man under tre dagar, från måndag morgon till onsdagens mätta tre veckor före ordinarie fasta helt och hållet avhåller sig från både mat och dryck. Före jul är det emellertid inte riktigt lika hårt.

- Nej, säger Suat, och det varierar dessutom rätt mycket när det gäller hur fastan utformas och hur länge den varar. En del börjar redan den 1 december,, det var det vanliga förr. Numera nöjer sig många med att inleda fastan den 15 december och sedan håller man på fram till jul den 25:e. Tio dagars fasta, alltså.

- Det är olika traditioner i olika familjer. Det gäller firandet över huvud taget. Min mamma, till exempel, skulle aldrig få för sig att laga kött till påsk. Då är det gröt som gäller, bröd och fisk. Men absolut inte kött.

Den regeln har dock Suat tillåtit sig tumma på. Hon lagar gladeligen kött till påsk och kanske i ännu högre grad till jul, då massvis med spännande rätter får trängas på julbordet. Och inte bara köttträtter, för den delen, utan massvis med läckerheter av olika slag. Här följer några exempel.

Suat Akyol är till vardags kock på St:a Elisabets folkhögskola

Kalkon

"Alldeles givet på julbordet!"

- 1 st färsk kalkon på ca 5 kilo.
- 150 g hackad högre
- 2 dl grovmalen bulgur
- Ett knippe hackad persilja
- 2 turkisk stark paprika
- 2 msk tomatpuré
- 1 röd pepparfrukt
- Salt, svartpeppar
- Smör till stekning

Gör så här: Skölj kalkonen en dag i förväg och salta och peppra. Stek det hackade köttet och blanda i bulgur och de hackade grönsakerna samt tomatpurén. Salta och peppra och tillsätt eventuellt 1 dl vatten mot slutet om det behövs. Låt kallna.

Fyll kalkonen med fyllningen och sy ihop. Blanda tomatpuré med timjan, salt och peppar och stryk på rejält över hela kalkonen. Bryn kalkonen runt om i stekpanna och lägg över den i en gryta med lock.

Värm ugnen till 175 grader och sätt in grytan i c:a tre timmar. Ös allt emellanåt med smält smör.

Aubergineröra

"Ljuvligt god Baba Ganoush"

- 2 auberginer
- ½ sesampasta, "tahini"
- 2 vitlösklyftor
- ½ msk pressad citron
- ½ msk salt
- 2 tsk olivolja
- 2 krm paprikakrydda

Gör så här: Tvätta auberginerna och perforera dem. Lägg dem i en form och rosta i nedre delen av ugnen på 180 grader i ca 20 minuter. När skalerna nästan torkat är de färdiga.

Skala auberginerna, mosa dem och mixa ihop med de övriga ingredienserna. Garnera med en skvätt olivolja, några oliver och paprikakrydda.

Vinbladsdolmar

kan göras även utan kött

- 500 g inlagda vindruvsblad (300 g nötfärs)
- 5 dl grötris
- 5 msk tomatpuré
- 3 msk paprikapuré
- ½ grön paprika
- 2 - 3 vitlösklyftor
- 2 msk salt
- 2 msk grovmalen paprikakrydda
- 2 tsk kryddpeppar
- 1 msk pressad citron

Gör så här: Blötlägg vinbladen. Skölj riset noga. Finhacka och blanda ingredienserna till fyllningen. Blanda i kryddorna. Ta ett vinblad, klipp bort stjälken och lägg ungefär 2 tsk av blandningen på det utbredda bladet. Vik kanterna och rulla ihop, nerifrån och upp. När alla dolmarna är klara läggs de över i en kastrull. Vill man ha extra mycket smak på dolmarna kan man i botten på kastrullen lägga en skivad och saltad lammbringa, annars inte. Täck med en tallrik och håller över vatten så att även den värmetåliga tallriken täcks. Koka upp och koka på hög värme i 5 minuter för att sedan låta det småputtra på lägre värme i ungefär 1 timme. Håll av vattnet, låt svalna och servera.

Portlaksallad

"Gott och nyttigt"

- 1 st romansallad
- 3 tomater, 1 gurka
- 300 g portlak – orientalisk örtväxt
- 3 paprikor – röd, gul och grön
- 1 medelstor gullök
- 2 dl färsk bladpersilja.
- 2 msk av resp. torr mynta, stark paprika, sumak, salt
- 1 msk svartpeppar
- ½ dl pressad citron
- 1 dl olivolja
- Orientaliskt tunnbröd**
- Olja till fritering**

Gör så här: Skölj alla grönsakerna noggrant, strimla och grovhacka och lägg i en skål. Tillsätt kryddorna. Blanda. Skär tunnbrödet i ganska så bitar och fritera dessa tills de fått en gyllenbrun färg. Lägg tunnbrödet över salladen och sätt fram på bordet.

Xhokode

Valnöts- och sirapslängder

- 5 dl ljus sirap
- 1 liter ljummet vatten
- 3 dl vetemjöl
- 1 krm salt
- 2 krm klichakrydda
- 1 kg hela, skalade valnötter

Gör så här: Tillverka halvmeterlånga stänger av de hela valnötterna genom att trä dem genom en kraftig sytråd. Sätt fast krokarna och häng upp stängerna t ex på en torkställning från badrummet. Häll 5 dl vatten i en kastrull och tillsätt sirap, salt och klichakrydda, vilken finns att tillgå i flertalet orientaliska livsmedelsbutiker. Koka ihop. Blanda under tiden 5 dl vatten med vetemjölet till en jämn smet. Häll blandningen i sirapslagen, rör runt och sjud försiktigt i ca 5 minuter. Ta kastrullen från spisen och doppa de förberedda valnötsstängerna i smeten. Häng upp emellanåt, låt rinna av och doppa igen, ungefär som vid ljusstöpning. När den upprepade processen är färdig, häng upp och låt torka i rumstemperatur ca 3 dagar. Längderna går sedan att frysa för förbättrad hållbarhet.

Infört i kyrkoböckerna

4 mars 2019 - 7 november 2019

Guds barn genom dopets sakrament

Suzana HÄLLERÖ, Noelle
Phaik Hoe PETTERSSON,
Beatrice SELI WINTHOLM,
Loic Leonardo Alexander
RODALLEC MUNIZ, Ellinor
Wara Isabell PONCE, Samuel
Patz MAHER, Mio WAHLEN
JAN, Isabella Ingrid Marija
PERISA, Amelia Linnéa
SALMINEN, Esther Anna
SKRTIC, Mateo TOMIC, Bella
Maria BLIXT, Alexander Karl
Henrik FÄLLGREN, Evelyn
Marcela HERRERA JEREZ, Katrina Liana
Yousif YOUNIS, Niko William GLAVAS,
Bernard Moses ANDERSSON, Edith
Cornelia ERIKSSON, Krzysztof Mateusz
POLKOWSKI, Mila ERKKILÄ VRCIC,
Chantel BORJANSKA, Antonjio
BURIANSKI, Isabella ANDERSSON,
Olivia Martina MONSALE, Madelaine
Blandine Marie CHARLES, Adele
GRÖNVALL, William Alexander Noah
GLÜCKSMAN, David DODIK, Carl
Henrik CRONA, Aron Josef Johannes
LÖNDAL, Misha ERAZO KARLBORG,
Joy KAROUT, Elon Maxwell

KONIUSHENKO, Emilia Ayad
Azad KHARAKA, Marcela Rita
MAROUKI, Ruben Endre Natanael
GUSTAFSSON, Julia Dympna
JONS, Josephina Maria Gabriela
KÖNIG, Emanuel ZUBONJA,
Stavros HIRMIZ, Nicole
KONISTAN, Melissa Chanelle
PARUMA HAMMOUDEH, Ava
DIARRA, Adrian Emilian NOSIC,
Aurora Lucija PSAG, Santino Mario
Sirous GODORN, Luna Doris
Elisabeth FRATTINI, Dida Wilson
MABIALA TCHICOMBA, Willey
Thierry FURBERG, Christian Maverick
ARVIDSSON, Prisca Ilona Chjannel
Upendo HINDESBY, Jayla Melinn
MINOTT, Amadeus KORKISS, Emilia
Ana MIJATOVIC UTAS, Anna
JAKOVLJEVIC, Olivia Maja PEIXOTO,
Oscar Hans Florian GOTTLOW, Sabit
ESTIFANOS, Amelia Helena
ANDERSEN, Ester Helena EINARSEN,
Angela TROGRIC, Anthony
OLOFSSON, Karlo STEMBERGER,
Matea CELIC, Sally SEDEBORG,
Nikolas DIVKOVIC

Upptagna i Kyrkans fulla gemenskap

Sven-Ingmar PETTERSSON, Marcus
Alexander MYRBÄCK, Helena Cecilia
PILBACK, Yvonne Christina

NATT OCH DAG, Margareta Linnéa
Beat SÄLL, Annica Elsa Margareta
LARSSON, Christopher KARABETIAN

Följande har mottagit konfirmationens sakrament

Suzana HÄLLERÖ, Noelle Phaik
Hoe PETTERSSON, Sven-Ingmar
PETTERSSON, Marcus
Alexander MYRBÄCK, Helena
Cecilia PILBACK, Yvonne
Christina NATT OCH DAG,
Margareta Linnéa Beat SÄLL,
Annica Elsa Margaretha
LARSSON, Bella Maria BLIXT,
Marino GRGIC, Joy KAROUT,
Misha ERAZO KARLBORG,
Ivan Walter BABIC, Veronika
BABIC, Noa Franciskus
Maximilian Vejde COLLINDER, Leo

Carl-Oscar Diego SANDAHL
FERNANDEZ, Kasper Mikael
FUTYNA, Kimberly ILJIN,
Smilla Birgitta Katarina
KLARÉN, Cassandra Isabelle
KUZMA, Lucas DOS
GUARANYNS OLSEN, Kha Tu
Annie PHAN, Rebecca Maria
PRAMME, Deivite Valdir
SALOMAO SILVA, Sofia
Magdalena SZIRANYI, Sergio
Rodrigo TABORGA MORALES,
Marlon TROGRILIC,
William Efoza OSAMWANZE

Genom äktenskapets sakrament förenade

Karl Niklas BORGLUND &
Anna DOROZYNSKA, Habib
KHAYAT & Sandra ROMI, Sid
Tareq DAWODI & Isabell Maria
KULIG, Carlos Patricio GODOY
VILLALOBOS & Patricia Del
Carmen GUERRERO PIZARRO,
Estevao Manuel TCHICOMBA
& Sofia MABIALA, Gudbjörn
Hilmir RAGNARSSON & Ritta
Patricia PANESPEREZ,
Maximilian Franz Xavier
THALLER & Fabiola
GILARDONI, Carl Daniel Martin
EKDAHL & Roxana Maricela

MARTINEZ CONTRERAZ,
Henrik Wilhelm Ludvig
NILSSON & Nathalie TRANG,
Marino GRGIC & Paulina
GUSTIN, Marcel PRADO
GUTIERREZ & Sandra Del
Carmen QUEZADA PARDO,
Deivite Valdir SALOMAO
SILVA & Gözde Derya
TUMAYER, Ingar Jonatan
BENGTSSON & Sara
SHAMOUN, Ivan Alan MASIH
& Maria Meri GHZARIAN,
Jonas Martin FALK & Samuelle Filea
FAJUTRAO VALLES

Gud har kallat till sig

Halina MIERNIK, Carmen. BERGENSEN, Franjo STARESINA, Danica KOLOBARIC, Mile
GRDIC, Ivo SPAJIC, Erzbet MORA, Madalena CERNE, Moniqa IVARSSON, Anna HORVATH,
Rolf BOLIN, Maria SANDBERG, Marija JURCIC, Antonio ALGAR LABADIE, Mats
CAVALLIN, Antonija FRANKOVIC, Adrienne TAGARAS, Carmine Salvatore JACONELLI,
Johnnie LUCAS, Dinko VUKUSIC, Sofia VEGA MOYA

JULENS GUDSTJÄNSTER

KRISTUS KONUNGEN

Tisdag 24/12

- 08:00 Mässa
16.30 Julnattens mässa
för barn
18.30 Julnattens mässa
på spanska
20.00 Julnattens mässa
på polska
21:00 (i JPII-salen)
Julnattens mässa
på slovenska
22.00 Julnattens mässa
00:00 Julnattens mässa på
kroatiska

Onsdag 25/12

- 09.15 Juldagens mässa
sjungen på latin (1962)
11.00 Högmässa
13.00 Mässa på polska
14.30 Mässa, maronitisk
16.00 Mässa på kroatiska
18.00 Mässa
19.00 Mässa på engelska

Torsdag 26/12

- 11.00 Sjungen mässa
på latin (1962)

- 13.00 Mässa på polska
14.30 Mässa på ungerska
16.00 Mässa på slovenska
18:00 Mässa

Söndag 29/12

- 09.30 Familjemässa
11.00 Högmässa
13.00 Mässa på polska
14.30 Mässa, maronitisk
16.00 Mässa på kroatiska
18.00 Mässa
19.00 Mässa på engelska

Onsdag 1/1

- 11.00 Mässa
13.00 Mässa på polska
14.30 Mässa, maronitisk
16.00 Mässa på kroatiska
18.00 Mässa på latin (1962)

Söndag 5/1

- 09.30 Familjemässa
11.00 Högmässa
13.00 Mässa på polska
14.30 Mässa, maronitisk
18.00 Mässa
19.00 Mässa på engelska

Måndag 6/1

- 09.30 Familjemässa
11.00 Högmässa
13.00 Mässa på polska
18.00 Mässa

JOHANNESGÅRDEN

- 24/12 Julnattsmässa, 21.00
25/12 Mässa, 10.00
26/12 Mässa, 10.00
6/1 Mässa, 10.00

S:T JOSEFS KAPELL

Onsdag 25/12

- 10.30 Mässa på spanska
17.00 Mässa på italienska

Torsdag 26/12

- 10.30 Mässa på spanska

Onsdag 1/1

- 10.30 Mässa på spanska
17.00 Mässa på italienska

ANNEDALSKYRKAN

Mässa enligt kaldeisk rit

- 24/12 Mässa 20.00
25/12 Mässa 12.00
29/12 Mässa 11:00
5/1 Mässa 11:00
6/1 Mässa & dop 12:00

Reservation för ändringar.

Man kan alltid kontrollera tiderna på www.kristuskonungen.se

ORDINARIE GUDSTJÄNSTER

Mässtider:	måndag - fredag 07:00 (latin, 1962), 08:00, 11:30, 18:00 lördag 08:00, 11:30, 18:00 (latin, 1962) söndag 09:30, 11:00, 18:00 19:00 (engelska) 2:a och 4:e söndag 14:30 (latin, 1962) 1:a, 3:e, 5:e söndag 07:30 (latin 1962)
Rosenkrans:	lördag 11:00, i kapellet
Biktider:	fredag och lördag 17:00-17:45

Maronitisk rit	1:a, 3:e, 5:e söndag kl. 14:30
Filippinska	Övre Salen 2:a lördag kl. 16:00
Kaldeisk rit	Annedalskyrkan söndag 11:00
Italienska	S:t Josefs kapell 2:a, 4:e söndag kl. 16:00
Kroatiska	1:a lördag 10:00, övriga lördagar 09:00, 2:a, 4:e, 5:e söndag kl. 16:00
Polska	första fredag kl. 19:00, lördag kl. 19:30, söndag kl. 13:00
Slovenska	3:e söndag kl. 16:00
Spanska	lördag kl. 16:30
Syro-Malabarisk rit	1:a lördag 15:00
Ungerska	1:a söndag kl. 16:00
Teckenspråk	1:a lördag kl. 12:00

Johannesgården:	söndag 10:00
johannesgarden.net	måndag 09:00
	onsdag 17:30
	torsdag 17:00

Varmt välkommen till

LUCIAKONSERT

13 december 19:00 i
Kristus Konungens Kyrka

***

Kristus Konungens vokalensemble,
under ledning av Samuel Eriksson
fri entré - kollekt

KRISTUS KONUNGENS

Parkg. 14, 41138 Göteborg
exp@kristuskonungen.se
telefon: 031-711 92 64

KATOLSKA FÖRSAMLING

www.kristuskonungen.se
bankgiro: 500-8578
swish: 123 047 4981